

Załącznik nr 1

PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA OGÓLNEGO DLA KANDYDATÓW NA
PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH

I. Założenia ogólne

1. W programie szkolenia powinny być uwzględnione, w proporcjach zalecanych programami szkolenia, zajęcia teoretyczne (wykłady i seminaria) oraz zajęcia praktyczne (ćwiczenia w terenie, wycieczki szkoleniowe).

2. W programie szkolenia należy przewidzieć praktyki polegające na samodzielnym przeprowadzeniu, pod kierunkiem instruktora, od 2 do 5 wycieczek.

II. Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalna ilość godzin
1	2	3	4
1	Historia Polski	Podstawowe wiadomości z historii Polski	8
2	Geografia turystyczna Polski	Ogólna charakterystyka położenia geograficznego i środowiska przyrodniczego. Krainy geograficzne i krajobrazy Polski, naturalne i przekształcone. Ogólna charakterystyka gospodarki Polski i zagadnienia demograficzne. Podział administracyjny. Charakterystyka ważniejszych regionów turystycznych. Mniejszości narodowe i religie	8
3	Historia kultury w Polsce	Historia architektury w Polsce. Charakterystyczne cechy poszczególnych stylów architektonicznych w ich rozwoju historycznym, rozmieszczenie obiektów reprezentujących poszczególne style na mapie zabytków. Najważniejsze muzea polskie. Zabytki piśmiennictwa polskiego w zbiorach muzealnych. Najciekawsze dzieła malarstwa europejskiego w polskich zbiorach muzealnych. Malarstwo polskie - główne kierunki i przedstawiciele. Współczesna sztuka polska w zbiorach muzealnych. Ochrona dóbr kultury, jej formy prawne i organizacyjne. Kultura i sztuka ludowa. Główne regiony etnograficzne	8
4	Ochrona przyrody i środowiska w Polsce	Podstawy programowe i prawne ochrony przyrody. Formy ochrony przyrody w Polsce. Krajowy system obszarów chronionych, międzynarodowe formy i systemy obszarów chronionych w Polsce. Zagrożenia środowiska przyrodniczego, w tym	6

		związane z zagospodarowaniem i ruchem turystycznym. Podstawowe pojęcia ekologii. Różnorodność biologiczna Polski - podstawowe pojęcia, stan, zagrożenia. Zasady ruchu turystycznego w lasach i na obszarach chronionych, bezpieczeństwo przeciwpożarowe w lasach. Formy (rodzaje) turystyki sprzyjające ochronie i zrównoważonemu użytkowaniu środowiska przyrodniczego	
5	Turystyka w Polsce	Podstawowe pojęcia z zakresu turystyki wg terminologii Światowej Organizacji Turystyki. Wartości społeczne, zdrowotne, wychowawcze i gospodarcze turystyki. Podstawowe pojęcia z zakresu krajoznawstwa. Pionierzy turystyki i krajoznawstwa. Zarys historii turystyki w Polsce na tle krajów europejskich. Organizacja turystyki w Polsce: administracja rządowa i samorządowa, organizacje społeczne, izby gospodarcze, przedsiębiorstwa i biura turystyczne. Historia i organizacja przewodnictwa turystycznego	4
6	Metodyka i etyka przewodnictwa Ogólne zasady bezpieczeństwa	Kultura osobista, etyka i moralność przewodnika. Kultura uprawiania turystyki. Słowo jako narzędzie pracy przewodnika. Opanowanie języka polskiego i jego kultura, słownictwo, przykłady najczęstszych błędów językowych. Posługiwanie się mikrofonem w autokarze, pomieszczeniu zamkniętym i na wolnym powietrzu. Orowadzanie grupy wycieczkowej w terenie otwartym i w pomieszczeniach zamkniętych ze szczególnym uwzględnieniem obiektów sakralnych, muzealnych, cmentarzy i miejsc martyrologii. Problematyka wycieczek szkolnych, oddziaływanie wychowawcze na dzieci i młodzież. Orowadzanie wycieczek osób niepełnosprawnych. Ogólne zasady bezpieczeństwa w prowadzeniu wycieczek. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Podstawowy skład apteczki	6
7	Podstawowe przepisy prawne w turystyce	Ustawa o usługach turystycznych. Umowy w turystyce, ich rodzaje, prawa i obowiązki stron. Umowy biur podróży z klientami. Stosunek prawny przewodnik - uczestnik wycieczki. Podstawy prawne zatrudniania przewodników (umowa o pracę, umowa o dzieło, umowa zlecenia). Odpowiedzialność prawna	6

		przewodnika: karna, cywilna i służbowa. Przepisy związane z ruchem osobowym: meldunkowe, celne, graniczne i drogowe. Ubezpieczenia turystyczne	
8	Wybrane zagadnienia z psychologii i socjologii	Psychologia i socjologia grupy wycieczkowej. Przewodnik jako kierownik zespołu. Opis pożądanej sylwetki, cech psychofizycznych i walorów osobistych przewodnika. Zasady organizacji i kierowania zespołami ludzkimi, systemy komunikacji, grupy nieformalne. Psychologia młodzieży. Znużenie fizyczne i psychiczne, sposoby zapobiegania. Metody rozwiązywania konfliktów w grupie turystycznej oraz zapobiegania i likwidacji negatywnych zjawisk występujących w turystyce. Kształtowanie postaw proekologicznych u organizatorów i uczestników ruchu turystycznego	4
		OGÓLEM	50

Załącznik nr 2

PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH - CZĘŚĆ OGÓLNA DLA WSZYSTKICH PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH

I. Założenia ogólne

1. Kurs dla kandydatów na przewodników górskich powinien trwać co najmniej 12 miesięcy, a dla kandydatów na przewodników tatrzańskich - 24 miesiące; jego program powinien obejmować zajęcia praktyczne zarówno w warunkach letnich, jak i zimowych.
2. Szkolenie dla przewodników ubiegających się o wyższe klasy może odbywać się w formie kierowanego samokształcenia obejmującego tematy wymagane programem szkolenia.

II. Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Godziny (w tym praktyczne)
1	2	3	4
1	Podstawowe wiadomości o górach Europy i świata	Przegląd masywów i pasm górskich wszystkich kontynentów, ze szczególnym uwzględnieniem gór Europy	4
2	Geografia turystyczna gór Polski	Podział geograficzny, morfologiczny i turystyczny gór Polski. Charakterystyka środowiska geograficznego oraz topografia najważniejszych grup górskich. Klimat i wody. Główne szlaki turystyczne	8
3	Zagadnienia ochrony obszarów	Górskie parki narodowe, parki krajobrazowe i wybrane rezerваты przyrody - funkcje,	4

	górkich	znaczenie, zagrożenia. Wrażliwość ekosystemów górkich na zagrożenia i sposoby przeciwdziałania	
4	Góry w kulturze polskiej	Góry w literaturze pięknej, twórczości plastycznej i muzycznej. Kultura ludowa, jej główne przejawy i cechy. Wydawnictwa o tematyce górkiej: mapy, monografie, albumy, przewodniki, czasopisma i periodyki	4
5	Historia i organizacja turystyki górkiej w Polsce	Historia poznania gór i turystyki górkiej, alpinizmu, przewodnictwa i ratownictwa górkiego. Wybitni polscy znawcy gór i turystyki górkiej. Polacy w górach świata. Organizacja turystyki górkiej, alpinizmu i ratownictwa górkiego	4
6	Zasady letniej i zimowej turystyki górkiej	Sprzęt i ekwipunek turystyczny. Zasady znakowania szlaków turystycznych. Odznaki turystyczne: GOT i GON. Metodyka prowadzenia grupy wycieczkowej w terenie górkim. Orientacja w terenie. Posługiwanie się mapą i kompasem	6 (4)
7	Bezpieczeństwo w górach	Charakterystyczne cechy klimatu górkiego. Rodzaje zagrożeń występujących w górach. Prowadzenie grupy wycieczkowej w warunkach ekstremalnych (mgła, burza, noc, oblodzenie, zabłądzenie itp.). Stan zdrowia turysty, przygotowanie kondycyjne, przeciwwskazania do uprawiania turystyki górkiej. Aklimatyzacja, choroba górska - jej objawy, zapobieganie i leczenie. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Improwizowany sprzęt transportowy i transport uszkodowanego. Wzywianie pomocy w górach. Podstawowe zasady asekuracji w terenie eksponowanym. Podstawowy skład apteczki przewodnika	20 (10)
		OGÓLEM	50 (14)

PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO DLA
KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH - CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA DLA
PRZEWODNIKÓW BESKIDZKICH

Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Godziny (w tym praktyczne)
1	2	3	4
1	Historia Beskidów na tle historii Polski	Wybrane wiadomości z historii Polski. Archeologia, osadnictwo, problematyka społeczna, kulturalna, gospodarcza, narodowościowa. Ważne wydarzenia historyczne. Historia miast i miejscowości. Beskidy w okresie II Rzeczypospolitej i II wojny światowej. Odbudowa ze zniszczeń wojennych. Ważniejsze postacie historyczne, miejscowości i obiekty z nimi związane. Ważniejsze wydarzenia z historii współczesnej	30
2	Środowisko geograficzne Beskidów i jego ochrona	Szczegółowa charakterystyka środowiska geograficznego. Charakterystyka parków narodowych i krajobrazowych oraz wybranych rezerwatów przyrody. Ciekawostki przyrodnicze. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych. Obszary szczególnie zagrożone masowym ruchem turystycznym	20 (10)
3	Kultura i sztuka Beskidów	Historia kultury i sztuki Beskidów. Wpływ kultury Beskidów na kulturę narodową. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Obiekty architektury współczesnej. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne (wiadomości o zbiorach i zasadach zwiedzania). Prasa i wydawnictwa regionalne. Wybitni twórcy dawni i współcześni	18 (10)
4	Etnografia i kultura ludowa	Kultura ludowa, strój i obrzędy. Budownictwo drewniane, ośrodki przemysłu i rzemiosła ludowego. Skanseny, muzea i izby regionalne	10 (5)
5	Topografia, komunikacja, zagospodarowanie turystyczne	Szczegółowa topografia Beskidów, układ grzbietów górskich i dolin rzecznych, przebieg działów wodnych. Szlaki turystyczne, baza noclegowa, koleje linowe, wyciągi narciarskie, układ komunikacyjny, linie kolejowe i szosy, dojazdy i parkingi, panoramy z punktów widokowych	40 (20)
6	Trasy dojazdowe w	Drogi, koleje, ważniejsze obiekty przy trasach	10

	Beskidy	dojazdowych	
7	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek	Prowadzenie grupy wycieczkowej w warunkach ekstremalnych (mgła, burza, noc, oblodzenie, zabłądzenie itp.). Stan zdrowia turysty, przygotowanie kondycyjne, przeciwwskazania do uprawiania turystyki górskiej. Aklimatyzacja, choroba górską - jej objawy, zapobieganie i leczenie. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Improwizowany sprzęt transportowy i transport poszkodowanego. Wzywanie pomocy w górach. Podstawowe zasady asekuracji w terenie eksponowanym. Podstawowy skład apteczki przewodnika	22 (16)
		OGÓLEM	150 (61)
<p>Uwagi:</p> <p>1. Dla przedmiotów wymienionych w lp. 1-6 tabeli obowiązują szczegółowe wiadomości o wybranym obszarze Beskidów polskich oraz szczegółowe wiadomości o odpowiedniej części Beskidów czeskich i słowackich, a także ogólne wiadomości o pozostałych częściach Beskidów polskich, Beskidach czeskich i słowackich oraz górskich pasmach przyległych.</p> <p>2. Użyte w pkt 1 określenie „odpowiednia część Beskidów czeskich i słowackich” oznacza:</p> <p>1) dla obszaru zachodniego Beskidów Zachodnich: Beskid Śląski - pasmo graniczne, Beskid Śląsko-Morawskie od przełęczy Pindula do linii szosy Valazske Mezirici - Nowy Jicin, Jaworniki od doliny Kisucy do linii szosy Puckov - Vsetin, Góry Kisuckie, Małą Fatrę po dolinę Wagu, Orawskie Beskidy z Dolną Orawą, Magurę Orawską oraz Góry Choczańskie;</p> <p>2) dla obszaru wschodniego Beskidów Zachodnich: Magurę Spiską, Góry Lewockie i Góry Czerhowskie;</p> <p>3) dla obszaru Beskidów Wschodnich: Pogórze Ondawskie, Góry Bukowskie i pasmo Wyhorlatu.</p>			

PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO DLA
KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH - CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA DLA
PRZEWODNIKÓW SUDECKICH

Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Godziny (w tym praktyczne)
1	2	3	4
1	Historia Sudetów na tle historii Polski, Czech i Niemiec	Wybrane wiadomości z historii Polski, Czech i Niemiec. Ważniejsze wydarzenia w historii Sudetów. Archeologia, osadnictwo, problematyka społeczna, kulturalna, gospodarcza, narodowościowa. Historia miast i miejscowości. Ważniejsze wydarzenia z historii współczesnej. Wybitne postacie historyczne, miejscowości i obiekty z nimi związane	30
2	Środowisko geograficzne Sudetów i jego ochrona	Szczegółowa charakterystyka środowiska geograficznego. Charakterystyka parków narodowych i krajobrazowych oraz wybranych rezerwatów przyrody. Ciekawostki przyrodnicze. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych. Obszary szczególnie zagrożone masowym ruchem turystycznym	20 (10)
3	Kultura i sztuka Sudetów	Historia kultury i sztuki Sudetów. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Obiekty architektury współczesnej. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne. Literatura, plastyka i muzyka. Wybitni twórcy dawni i współcześni. Prasa i wydawnictwa regionalne	18 (10)
4	Etnografia i kultura ludowa	Budownictwo drewniane, folklor, obrzędy, wierzenia, kultura ludowa. Skanseny, muzea i izby regionalne	10 (5)
5	Topografia, komunikacja, zagospodarowanie turystyczne	Szczegółowa topografia Sudetów, układ grzbietów górskich i dolin rzecznych, przebieg działów wodnych. Szlaki turystyczne, baza noclegowa, koleje linowe, wyciągi narciarskie, układ komunikacyjny, linie kolejowe i szosy, dojazdy i parkingi, panoramy z punktów widokowych	40 (20)
6	Trasy dojazdowe w Sudety	Drogi, koleje, ważniejsze obiekty przy trasach dojazdowych	10
7	Metodyka i technika prowadzenia	Prowadzenie grupy wycieczkowej w warunkach ekstremalnych (mgła, burza, noc,	22 (16)

wycieczek	oblodzenie, zabłądzenie itp.). Stan zdrowia turysty, przygotowanie kondycyjne, przeciwwskazania do uprawiania turystyki górskiej. Aklimatyzacja, choroba górska - jej objawy, zapobieganie i leczenie. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Improwizowany sprzęt transportowy i transport uszkodzonego. Wzywianie pomocy w górach. Podstawowe zasady asekuracji w terenie eksponowanym. Skład podstawowej apteczki przewodnika	
	OGÓLEM	150 (61)
<p>Uwagi:</p> <p>1. Dla przedmiotów wymienionych w lp. 1-6 tabeli obowiązują szczegółowe wiadomości o obszarze Sudetów polskich oraz ogólne wiadomości o odpowiedniej części Sudetów czeskich.</p> <p>2. Użyte w pkt 1 określenie „odpowiednia część Sudetów czeskich” oznacza dla obszaru zachodniego Sudetów: Góry Łużyckie, Góry Izerskie i Pasma Jesztedu oraz Karkonosze i Pogórze Karkonoskie, Wyżynę Bromowską, Góry Orlickie, Jesioniki oraz Góry Odrzańskie.</p>		

Załącznik nr 5

PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO DLA
KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH - CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA DLA
PRZEWODNIKÓW TATRZAŃSKICH

Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Szczegółowa tematyka	Liczba godzin (dni)
1	2	3	4
1	Topografia Tatr i zagospodarowanie turystyczne	Położenie, podział i granice Tatr. Główna grań Tatr i doliny walne, szczegółowa topografia Tatr - poszczególne doliny wraz z otoczeniem. Panoramy z ważniejszych szczytów, przełęczy i innych miejsc widokowych, szlaki turystyczne, główne węzły turystyczne. Zagospodarowanie: schroniska, kolejki, obiekty sakralne, leśniczówki oraz inne	34 godz.
2	Topografia Podtatrza i Pienin oraz zagospodarowanie turystyczne	Obszar i granice Podtatrza, granice Podhala, Spiszu, Liptowa i Orawy, obszar i podział Pienin, krainy geograficzne na Podtatrzu i ich charakterystyka topograficzna, szlaki turystyczne, charakterystyczne panoramy.	14 godz.

		Podział administracyjny i główne miasta na Podtatrzu, układ i charakterystyka sieci komunikacyjnej. Baza transportowa, noclegowa, gastronomiczna, handlowa i towarzysząca na Podtatrzu. Szlaki turystyczne i panoramy w Pieninach, zagospodarowanie turystyczne Pienin	
3	Tereny przyległe do Podtatrza	Krainy geograficzne przylegające do Podtatrza, ich ogólna charakterystyka topograficzna, turystyczna i gospodarcza. Ciekawe miejsca, zabytki, obiekty, ważniejsze szlaki turystyczne i trasy samochodowe	6 godz.
4	Środowisko geograficzne Tatr, Podtatrza i Pienin i jego ochrona	Szczegółowa charakterystyka środowiska geograficznego. Charakterystyka parków narodowych i krajobrazowych oraz wybranych rezerwatów przyrody. Ciekawostki przyrodnicze. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych. Obszary szczególnie zagrożone masowym ruchem turystycznym	28 godz.
5	Historia Podtatrza, poznawanie Tatr i działalność człowieka w Tatrach	Ważniejsze wydarzenia historyczne na Podtatrzu i w Tatrach. Początki osadnictwa, rozwój miast i wsi. Ważniejsze wydarzenia w historii XX wieku i współczesne. Wybitne postacie historyczne i miejsca z nimi związane. Historia Podhala, Spiszu, Orawy i Liptowa. Historia poznawania Tatr, początki i rozwój turystyki tatrzańskiej. Historia przewodnictwa, ratownictwa, taternictwa, taternictwa jaskiniowego i narciarstwa	14 godz.
6	Kultura i sztuka Podtatrza	Wpływ kultury Podtatrza na kulturę narodową. Tatry i Podtatrze w kulturze polskiej w dziedzinie literatury, muzyki i sztuki. Wybitne postacie ze świata kultury związane z Podtatrzem. Styl zakopiański. Zabytki architektury, malarstwa, rzeźby, muzea, galerie, stałe ekspozycje, główne imprezy kulturalne	10 godz.
7	Etnografia i kultura ludowa	Budownictwo drewniane. Folklor: gwara, strój, śpiew, muzyka, taniec, zwyczaje, obrzędy. Rodzaje twórczości ludowej: malarstwo, rzeźba, poezja, proza, haftowanie, koronkarstwo, snycerstwo, stolarka i kowalstwo artystyczne. Wybitni twórcy ludowi dawniej i dziś, pasterstwo, zawody wymarłe, dawne obiekty przemysłu ludowego. Skanseny, muzea, izby regionalne. Stałe imprezy folklorystyczne i regionalne, zespoły regionalne	10 godz.
8	Piśmiennictwo i literatura tatrzańska	Poezja i proza dotycząca Tatr i Podtatrza, przewodniki turystyczne, taternicze i specjalistyczne, mapy, aktualna prasa i periodyki	4 godz.
9	Zasady taternictwa	Wyposażenie wspinacza, sprzęt wspinaczkowy i	6 godz.

	letniego i zimowego Bezpieczeństwo wycieczki i klienta w trudnym terenie górskim	asekuracyjny. Technika wspinaczki skalnej, stanowiska i posługiwanie się liną, zakładanie poręczówek, ubezpieczanie turysty, zjazd na linie, technika podchodzenia na linie, prowadzenie na krótkiej linie. Wyposażenie do wspinaczki zimowej, technika wspinania w śniegu, asekuracja w śniegu i w lodzie, narzędzia lodowe i ich zastosowanie, wspinaczka w zimie. Skale trudności wspinaczkowych	
10	Zasady narciarstwa	Wyposażenie narciarza i sprzęt. Ogólne zasady poruszania się na nartach: podchodzenie, trawersowanie, zjazdy. Kodeks narciarski. Narciarstwo turystyczne, ski tour'y. Stopnie i ocena zagrożenia lawinowego	3 godz.
11	Niebezpieczeństwa gór w warunkach tatrzańskich	Niebezpieczeństwa obiektywne związane z terenem i pogodą, choroba górska, niebezpieczeństwa subiektywne związane ze stanem psychofizycznym człowieka oraz jego postępowaniem	4 godz.
12	Pierwsza pomoc, podstawy ratownictwa i autoratownictwa	Pierwsza pomoc w różnych wypadkach i w przypadku zagrożenia życia, rozpoznawanie stanów zagrażających życiu, zabiegi reanimacyjne. Rodzaje urazów, zabezpieczenie, wykonywanie opatrunków, ułożenie rannego. Postępowanie w przypadkach oparzeń, odmrożeń, porażenia piorunem. Apteczka przewodnicka, górskie organizacje ratownicze i sposoby łączności z nimi. Autoratownictwo w różnych przypadkach	8 godz.
13	Metodyka przewodnictwa i etyka zawodowa	Dydaktyka przekazu przewodnickiego. Zaplanowanie i przeprowadzenie wycieczki. Sposoby nawiązywania kontaktu z grupą. Problematyka wycieczek szkolnych, osób dorosłych i grup specjalnych. Metodyka prowadzenia wycieczki na szlaku turystycznym trudnym i łatwym, w obiektach muzealnych. Metodyka prowadzenia wycieczek autokarowych. Kultura osobista, etyka przewodnicka, cechy psychofizyczne i walory przewodnika	5 godz.
14	Trasy dojazdowe w Tatry	Drogi i linie kolejowe dojazdowe w Tatry. Krainy geograficzne i ich krótka charakterystyka. Ciekawe obiekty położone przy trasie, miejsca na odpoczynek, postoje na trasie	4 godz.
15	Zajęcia praktyczne i terenowe	- wycieczki górskie piesze (szkolenie topograficzne - metodyczne) - 34 dni (18 Tatry słowackie, 14 Tatry polskie, 2 Pieniny)	65 dni

		- wycieczki autokarowe (szkolenie topograficzne - metodyczne) - 8 dni (4 Podtatrze słowackie, 4 Podtatrze polskie) - szkolenie taternickie letnie - 5 dni - szkolenie taternickie zimowe - 5 dni - szkolenie narciarskie - 3 dni - szkolenie przyrodnicze w terenie - 6 dni - zajęcia z pierwszej pomocy - 2 dni - wycieczki do jaskiń - 2 dni	
		OGÓLEM	150 godz. + 65 dni

Uwaga:

Program szkolenia przewodników turystycznych górskich tatrzańskich klasy trzeciej w warunkach zimowych obejmuje następujące szlaki turystyczne (wyszkolony przewodnik górski tatrzański klasy trzeciej jest uprawniony do prowadzenia turystów w warunkach zimowych):

W Tatrach Zachodnich bez następujących szlaków:

1. Przełęcz w Grzybowcu - Giewont
2. Przełęcz Kondracka - Giewont
3. Przysłop Miętusi - Małolączniak (Hawiarską Drogą)
4. Tomanowa Polana Wyżnia - Chuda Przełęczka

W Tatrach Wysokich bez następujących szlaków:

1. Liliowe - Świnica
2. Orla Perć wraz z wszystkimi szlakami dojściowymi, z wyjątkiem ich następujących odcinków (dopuszczalnych):
 - * Murowaniec - Czarny Staw (fragment niebieskiego szlaku na Zawrat)
 - * Murowaniec - Czerwony Staw (fragment żółtego szlaku na Krzyżne)
 - * Schronisko w Dolinie Pięciu Stawów - do zakończenia ramienia Kołowej Czuby (fragment niebieskiego szlaku na Zawrat)
3. Zielony Staw - Świnicka Przełęcz
4. Szlaki na Karb i Kościelec
5. Morskie Oko - Dolina Pięciu Stawów (szlak niebieski)
6. Morskie Oko - Dolina Pięciu Stawów przez Szpiglasową Przełęcz (szlak żółty)
7. Morskie Oko - Rysy (z wyjątkiem odcinka do Czarnego Stawu)
8. Morskie Oko - Wrota Chałubińskiego
9. Czarny Staw - Przełęcz pod Chłopkiem
10. Szlak Doliną Roztoki do Doliny Pięciu Stawów jest dopuszczony wyłącznie jego wariantem zimowym (w górnej części szlakiem czarnym wprost do Przedniego Stawu)

PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO DLA
KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW MIEJSKICH

Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Godziny (w tym praktyczne)
1	2	3	4
1	Historia miasta na tle historii Polski	Historia miast w Polsce (ogólna charakterystyka miast zabytkowych). Początki i przeszłość miasta. Miasto w okresie II Rzeczypospolitej i w czasie II wojny światowej. Odbudowa ze zniszczeń wojennych. Współczesny rozwój miasta. Życie społeczno-polityczne. Wybitne postacie historyczne związane z miastem	30 (10)
2	Kultura i sztuka miasta	Zabytki miasta na tle historii sztuki w Polsce. Rozwój urbanistyczny miasta. Okresy świetności w historii Polski. Zabytki architektury, rzeźby i malarstwa. Muzea i pomniki. Place i ulice. Parki i ogrody. Instytucje naukowe i kulturalne. Szkolnictwo, wyższe uczelnie	60 (25)
3	Miasto współczesne	Położenie, powierzchnia, liczba mieszkańców, podział administracyjny (dzielnice, osiedla). Życie społeczno-polityczne. Wybitne postacie współczesne miasta. Historia i współczesna gospodarka miasta. Najważniejsze obiekty przemysłowe i ich produkcja. Ważniejsze obiekty użyteczności publicznej. Współczesna architektura i budownictwo. Urządzenia socjalne i służba zdrowia. Główne atrakcje miasta. Miasto w literaturze, piosence i anegdocie. Problemy i osiągnięcia ekologiczne miasta	30 (15)
4	Geografia turystyczna miasta i regionu	Aktualne problemy miasta i regionu. Plany rozwoju miasta i okolic. Charakterystyka środowiska geograficznego. Trasy wylotowe. Miejscowości i obiekty o znaczeniu historycznym i turystycznym w najbliższej okolicy	30 (15)
5	Topografia miasta i strefy podmiejskiej	Układ komunikacyjny miasta, arterie przelotowe. Lokalizacja obiektów zabytkowych, gospodarczych i użyteczności publicznej. Baza turystyczna, sportowa i rekreacyjna. Lokalizacja parkingów	30 (20)
6	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek	Metodyka i technika prowadzenia grup wycieczkowych w mieście. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach. Podstawowy skład apteczki	20 (15)
		OGÓLEM	200 (100)

PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO DLA
KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW TERENOWYCH

I. Program szkolenia dla kandydatów nieposiadających uprawnień przewodnika

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Godziny (w tym praktyczne)
1	2	3	4
1	Historia regionu na tle historii Polski	Wybrane wiadomości z historii Polski. Ważniejsze wydarzenia w historii regionu. Charakterystyka miast i miejscowości regionu (historia, ważniejsze zabytki, współczesność, ważniejsze obiekty użyteczności publicznej). Region w okresie II Rzeczypospolitej i II wojny światowej. Odbudowa ze zniszczeń wojennych. Ważniejsze zagadnienia z historii współczesnej	30
2	Kultura i sztuka regionu	Historia kultury i sztuki regionu. Wpływ kultury regionu na kulturę narodową. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Wybitne postacie historyczne, miejscowości, obiekty i pomniki z nimi związane. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne (wiadomości o zbiorach i zasadach zwiedzania). Prasa i wydawnictwa regionalne	30 (10)
3	Charakterystyka geograficzna regionu	Położenie i obszar, podział administracyjny, ludność (z uwzględnieniem mniejszości narodowych i religii). Ukształtowanie powierzchni, klimat, wody (rzeki, jeziora, cieki wodne). Zasoby naturalne i ich wykorzystanie. Ważniejsze gałęzie przemysłu, plany rozwoju gospodarczego. Najważniejsze obiekty gospodarcze, charakterystyka ich produkcji, dane statystyczne, możliwości zwiedzania. Gospodarka rolna regionu	30 (10)
4	Etnografia regionu	Kultura ludowa, strój i obrzędy ludowe, folklor. Budownictwo, ośrodki przemysłu i rzemiosła ludowego. Skanseny, muzea i izby regionalne	15 (10)
5	Środowisko geograficzne regionu i jego ochrona	Charakterystyka środowiska przyrodniczego regionu. Parki narodowe i krajobrazowe. Rezerваты i pomniki przyrody, obszary chronione i atrakcyjne zespoły przyrodnicze. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych	20 (10)
6	Zagospodarowanie	Baza turystyczna, ośrodki rekreacyjne i	20 (10)

	turystyczne regionu	turystyczne. Szlaki turystyczne. Obiekty sportowe. Układ komunikacyjny regionu (drogi międzynarodowe, krajowe, lokalne, linie kolejowe, parkingi i dojazdy). Kolejki linowe i wyciągi narciarskie	
7	Terenoznawstwo i topografia	Orientacja w terenie: bez mapy, z mapą i kompasem, posługiwanie się mapą i kompasem. Topografia regionu (konfiguracja terenu). Lokalizacja obiektów zabytkowych, przyrodniczych i współczesnych, drogi dojazdowe do nich. Mapy turystyczne, ich skale i rodzaje	25 (15)
8	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek terenowych	Specyfika prowadzenia wycieczek autokarowych, kolejowych i pieszych. Grupa w terenie i w obiekcie, współpraca z grupą. Współpraca z kierowcą. Posługiwanie się mikrofonem. Zasady oprowadzania po obiektach sakralnych. Przerwy na odpoczynek. Posługiwanie się anegdotą i dowcipem. Zasady bezpieczeństwa na wycieczkach terenowych. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach. Podstawowy skład apteczki	30 (20)
		OGÓLEM	200 (85)

II. Program szkolenia dla przewodników rozszerzających uprawnienia na nowy obszar

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Godziny (w tym praktyczne)
1	2	3	4
1	Historia regionu na tle historii Polski	Wybrane wiadomości z historii Polski. Ważniejsze wydarzenia w historii regionu. Charakterystyka miast i miejscowości regionu (historia, ważniejsze zabytki, współczesność, ważniejsze obiekty użyteczności publicznej). Region w okresie II Rzeczypospolitej i II wojny światowej. Odbudowa ze zniszczeń wojennych. Ważniejsze zagadnienia z historii współczesnej	20
2	Kultura i sztuka regionu	Historia kultury i sztuki regionu. Wpływ kultury regionu na kulturę narodową. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Wybitne postacie historyczne, miejscowości, obiekty i pomniki z nimi związane. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne (wiadomości o zbiorach i zasadach zwiedzania). Prasa i wydawnictwa regionalne	20 (10)
3	Geografia	Położenie i obszar, podział administracyjny,	20 (10)

	gospodarcza regionu	ludność (z uwzględnieniem mniejszości narodowych i religii). Ukształtowanie powierzchni, klimat, wody (rzeki, jeziora, cieki wodne). Zasoby naturalne i ich wykorzystanie. Ważniejsze gałęzie przemysłu, plany rozwoju gospodarczego. Najważniejsze obiekty gospodarcze, charakterystyka ich produkcji, dane statystyczne, możliwości zwiedzania. Gospodarka rolna regionu	
4	Etnografia regionu	Kultura ludowa, strój i obrzędy ludowe, folklor. Budownictwo, ośrodki przemysłu i rzemiosła ludowego. Skanseny, muzea i izby regionalne	15 (10)
5	Środowisko geograficzne regionu i jego ochrona	Charakterystyka środowiska przyrodniczego regionu. Parki narodowe i krajobrazowe. Rezerwaty i pomniki przyrody, obszary chronione i atrakcyjne zespoły przyrodnicze. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych	10 (5)
6	Zagospodarowanie turystyczne regionu	Baza turystyczna, ośrodki rekreacyjne i turystyczne. Szlaki turystyczne. Obiekty sportowe. Układ komunikacyjny regionu (drogi międzynarodowe, krajowe, lokalne, linie kolejowe, parkingi i dojazdy). Kolejki linowe i wyciągi narciarskie	5 (5)
7	Terenoznawstwo i topografia	Orientacja w terenie: bez mapy, z mapą i kompasem, posługiwanie się mapą i kompasem. Topografia regionu (konfiguracja terenu). Lokalizacja obiektów zabytkowych, przyrodniczych i współczesnych, drogi dojazdowe do nich. Mapy turystyczne, ich skale i rodzaje	10 (10)
		OGÓLEM	100 (50)

Załącznik nr 8

PROGRAM UZUPEŁNIAJĄCEGO SZKOLENIA DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH KLASY PIERWSZEJ I DRUGIEJ

I. Program szkolenia uzupełniającego dla przewodników górskich beskidzkich i sudeckich, ubiegających się o klasę pierwszą i drugą

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Liczba godzin (w tym praktycznych)
1	2	3	4
1	Historia i gospodarka wybranego obszaru	Szczegółowe wiadomości z historii wybranego obszaru; archeologia, osadnictwo, problemy społeczne, kulturalne, narodowościowe; szczegółowa	30

		historia miast i miejscowości, ważne wydarzenia historyczne, postacie historyczne ważne dla obszaru oraz obiekty z nimi związane; historia współczesna i rozwój gospodarczy	
2	Geografia i geologia	Szczegółowe wiadomości z geografii regionu. Topografia: układ grzbietów górskich, dolin rzecznych, punkty widokowe i panoramiczne. Wybrane zagadnienia z geologii i morfologii. Charakterystyka środowiska przyrodniczego; parki narodowe, krajobrazowe, rezerваты, pomniki przyrody. Zasady uprawiania turystyki na obszarach chronionych	20 (10)
3	Etnografia, kultura i sztuka regionu	Historia kultury i sztuki obszaru, grupy etniczne i ich wpływ na kulturę ludową, sztukę; budownictwo i zabytki architektury, malarstwa i rzeźby; przykłady architektury współczesnej; muzea, skanseny, izby regionalne; instytucje naukowe, kulturalne, ośrodki przemysłu i rzemiosła ludowego - zasady zwiedzania; kultura ludowa: strój, obrzędy, wydawnictwa regionalne, twórcy ludowi	18 (10)
4	Zagospodarowanie turystyczne, komunikacja, szlaki turystyczne	Szczegółowe wiadomości o przebiegu szlaków turystycznych w wybranym obszarze, baza noclegowa (schroniska, stacje turystyczne i inne obiekty); koleje linowe, wyciągi narciarskie, szlaki komunikacyjne, linie kolejowe, dojazdy do ważniejszych obiektów; parkingi, w tym leśne, turystyczne przejścia graniczne; zasady poruszania się w strefie nadgranicznej	50 (30)
5	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych	Zasady poruszania się w terenie skalnym, śnieżnym, lodowym (sprzęt, zasady asekuracji). Meteorologia: czynniki pogodotwórcze, rodzaje chmur, fronty atmosferyczne, przewidywanie pogody na podstawie obserwacji zjawisk atmosferycznych; wpływ warunków atmosferycznych na zagrożenie zdrowia i życia uczestników wycieczek górskich (mgła, śnieg, wiatr, temperatura, burza, oblodzenie, lawiny). Wypadki: pierwsza pomoc, reanimacja, unieruchamianie kończyn, transport ранego,	32 (24)

		improvizowane środki transportu, lawinoznawstwo, ekwipunek przewodnika (ubiór, apteczka, plecak, płachta biwakowa)	
		OGÓLEM	150 (74)

II. Program szkolenia przewodników tatrzańskich ubiegających się o wyższe klasy

1. Szkolenie praktyczne przewodników tatrzańskich na drugą klasę może odbywać się na zasadzie zorganizowanego kursu lub w formie prowadzonego przez instruktorów przewodnictwa szkolenia indywidualnego.

Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Szczegółowa problematyka	Liczba godzin (dni)
1	2	3	4
1	Topografia Tatr	Szczegółowa topografia Tatr, poszczególnych masywów, dolin i szczytów, ze szczególnym uwzględnieniem topografii rejonów taternickich oraz szczytów i przełęczy, na które mogą prowadzić klienty przewodnicy drugiej klasy. Panoramy z poszczególnych szczytów	30 godz.
2	Turystyka zimowa i narciarstwo wysokogórskie	Zasady turystyki zimowej. Zimowe niebezpieczeństwa gór, lawinoznawstwo. Metodyka prowadzenia wycieczek i klientów w warunkach zimowych oraz wycieczek narciarskich	15 godz.
3	Taternictwo letnie i zimowe	Szczegółowe wiadomości z zakresu taternictwa letniego i zimowego. Sprzęt, techniki wspinaczkowe, zasady asekuracji	8 godz.
4	Metodyka	Metodyka prowadzenia klientów poza szlakami znakowanymi w terenie łatwym i trudnym oraz na drogach taternickich	8 godz.
5	Przyroda Tatr, Podtatrza i Pienin	Poszerzenie i pogłębienie wiadomości z tego zakresu. Szczegółowe wiadomości o parkach narodowych i rezerwach na tym terenie. Aktualne problemy ochrony przyrody i zagrożeń ekologicznych	8 godz.
6	Pierwsza pomoc i ratownictwo	Kontynuacja szkolenia	6 godz.
7	Szkolenie praktyczne	Prowadzenie na drogach wspinaczkowych w Tatrach do III stopnia trudności w warunkach letnich - 5 dni. Prowadzenie na drogach wspinaczkowych w Tatrach do II stopnia trudności w warunkach zimowych - 5 dni. Prowadzenie na trasach poza oznakowanymi szlakami - 10 dni. Prowadzenie wycieczek narciarskich - 5 dni	25 dni
		OGÓLEM	75 godz. + 25

			dni
--	--	--	-----

2. Szkolenie praktyczne przewodników tatrzańskich na pierwszą klasę powinno się odbywać w formie szkolenia indywidualnego, prowadzonego przez instruktorów, zarówno na drogach wspinaczkowych, jak i narciarskich i poza szlakami oznakowanymi.

Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Szczegółowa problematyka	Liczba godzin (dni)
1	2	3	4
1	Topografia Tatr	Szczegółowa topografia rejonów taternickich oraz szczytów i przełęczy, na które mogą prowadzić klientów przewodnicy pierwszej klasy	30 godz.
2	Taternictwo letnie i zimowe	Kontynuacja szkolenia	10 godz.
3	Narciarstwo wysokogórskie i ski-alpinizm	Metodyka prowadzenia wycieczek narciarskich. Technika i metodyka ski-alpinizmu	10 godz.
4	Przyroda Tatr i jej ochrona	Wybrane i poszerzone zagadnienia z tej dziedziny. Aktualne problemy ochrony przyrody i zagrożeń ekologicznych	9 godz.
5	Metodyka	Metodyka prowadzenia klientów poza szlakami znakowanymi w terenie łatwym i trudnym oraz na drogach taternickich	6 godz.
6	Szkolenie praktyczne	Prowadzenie na drogach wspinaczkowych w Tatrach do IV stopnia trudności w warunkach letnich - 6 dni. Prowadzenie na drogach wspinaczkowych w Tatrach do III stopnia trudności w warunkach zimowych - 6 dni. Prowadzenie na trasach narciarskich wysokogórskich w Tatrach (ski-tury) - 6 dni. Prowadzenie na trasach poza oznakowanymi szlakami - 10 dni	28 dni
		OGÓLEM	65 godz. + 28 dni

PROGRAM UZUPEŁNIAJĄCEGO SZKOLENIA DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH UBIEGAJĄCYCH SIĘ O UPRAWNIENIE DO PROWADZENIA WYCIECZEK W WARUNKACH WYSOKOGÓRSKICH, POWYŻEJ III STOPNIA TRUDNOŚCI W WARUNKACH ZIMOWYCH I IV STOPNIA TRUDNOŚCI W WARUNKACH LETNICH

Uwagi ogólne:

1. Kolejność tematów realizowanych w trakcie szkolenia powinna odpowiadać kolejności ich przedstawienia w programie.
2. Do szkolenia uzupełniającego w zakresie prowadzenia wycieczek wysokogórskich dopuszcza się przewodników tatrzańskich, którzy złożą wykaz przejść, obejmujący przejścia skalne wielowyciągowe, przejścia lodowe i mikstowe oraz przejścia narciarskie, a także zdadzą egzamin wstępny obejmujący:
 - a) w zakresie narciarstwa: jazdę terenową, techniki narciarskie i narciarstwo wysokogórskie,
 - b) w zakresie alpinizmu: umiejętności indywidualne w skale i lodzie oraz prowadzenie na drodze wspinaczkowej w górach.
3. Szkolenie kończy egzamin składający się z trzech części: egzamin teoretyczny, egzamin praktyczny w warunkach letnich i egzamin praktyczny w warunkach zimowych.

Program szkolenia

Lp.	Temat	Problematyka szczegółowa	Czas trwania
1	2	3	4
1	Teoria przewodnictwa wysokogórskiego	Sprzęt i teoria asekuracji. Dydaktyka i metodyka. Fizjologia wysiłku i podstawy medycyny sportu. Wypadki, pierwsza pomoc. Śnieg i lawinoznawstwo. Meteorologia. Podstawy nawigacji. Ochrona przyrody. Terminologia fachowa w językach obcych	30 godz.
2	Kurs lawinowy		6 dni
3	Wspinaczka skałkowa i metodyka		6 dni
4	Ratownictwo		6 dni
5	Kurs skalny		12 dni
6	Kurs lodowy		13 dni
7	Narciarstwo pozatrasowe i metodyka		3 dni
8	Kurs zimowy		14 dni
9	Praktyka	Demonstracja technik narciarskich, skalnych i lodowych. Umiejętności prowadzenia klientów w skale, lodzie i śniegu. Umiejętność prowadzenia klientów w warunkach zimowych. Umiejętności w zakresie szkolenia klientów	40 dni
		OGÓLEM	30

			godz. + 100 dni
--	--	--	-----------------------

Załącznik nr 10

PROGRAM SZKOLENIA DLA KANDYDATÓW NA PILOTÓW WYCIECZEK

I. Założenia ogólne

1. Wiedza ogólna kandydatów na pilotów wycieczek powinna być oparta na bazie programów szkoły średniej.
2. W programach szkolenia należy uwzględnić zajęcia teoretyczne (wykłady) oraz ćwiczenia prowadzone przez praktyków/instruktorów w proporcjach podanych w programie.
3. Zajęcia praktyczne polegają na aktywnym udziale w wycieczce i samodzielnym realizowaniu przez uczestników szkolenia dla kandydatów na pilotów wycieczek wskazanych jej etapów pod nadzorem instruktora.

II. Program kursu

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Godziny (w tym ćwiczenia)
1	2	3	4
1	Przemysł turystyczny w Polsce i na świecie	<ul style="list-style-type: none"> - Podstawowe definicje związane z turystyką wg terminologii Światowej Organizacji Turystyki, - Przedsiębiorstwa i organizacje turystyczne i paraturystyczne w Polsce i w świecie, - Struktura rodzajowa turystyki; pojęcie produktu turystycznego, - Organizacja turystyki w Polsce - rola i zadania władz terytorialnych i państwa, - Polityka państwa w zakresie rozwoju Turystyki 	6 (4)
2	Struktura społeczno-polityczna Polski, Polska na tle Europy i świata	<ul style="list-style-type: none"> - Struktura władzy w Polsce, polityka rządu itp., - Znaczenie zagadnień społeczno-politycznych w obsłudze grup turystycznych, - Podstawowe problemy społeczne i 	4

		<p>ekonomiczne, - Polska w Unii Europejskiej</p>	
3	Obsługa ruchu turystycznego	<p>- Zasady programowania imprez turystycznych, - Rodzaje umów w turystyce zawieranych z kontrahentami, - Zasady odpraw grup turystycznych, dokumentacja imprez przyjazdowych i wyjazdowych, - Technika obsługi grup przyjazdowych i wyjazdowych, - Specyfika obsługi wybranych grup narodowościowych, - Specyfika obsługi turystyki pobytowej, biznesowej, motywacyjnej, szkolnej, pielgrzymkowej itp., - Turystyka osób niepełnosprawnych oraz inne grupy nietypowe, - Zasady rozliczania imprez turystycznych, - Baza noclegowa i gastronomiczna, zasady współpracy, - Dostępność komunikacyjna Polski; rodzaje i specyfika transportu turystycznego, - System informacji turystycznej w Polsce, - Warunki uczestnictwa i rezygnacji; przyjmowanie i załatwianie reklamacji turystów</p>	36 (12)
4	<p>Geografia turystyczna Polski i Europy</p> <p>Historia kultury i sztuki</p>	<p>- Umiejętność posługiwania się mapą i orientacja w terenie, - Metodyka przygotowywania tras imprez turystycznych i ich opisu, - Walory turystyczne Polski i wybranych</p>	30 (10)

		<p>regionów Polski, - Główne miasta i regiony turystyczne Polski, - Główne miasta i regiony turystyczne Europy, - Najważniejsze szlaki turystyczne w Polsce, - Ciekawe skanseny, muzea, miejsca pamięci, centra pielgrzymkowe itp., - Zarys historii kultury i sztuki - style architektoniczne, ważniejsze obiekty w Polsce i w Europie, - Skarby kultury w Polsce i Europie (lista UNESCO), - Religie w Polsce i na świecie w zarysie - miejsca pielgrzymkowe, wyznania, - Mniejszości narodowe w Polsce - główne Ośrodki</p>	
5	Przepisy prawne w turystyce i ubezpieczenia turystyczne	<p>- Turystyczny Kodeks Etyczny, - Prawa i obowiązki pilota wycieczek, - Zawód pilota wycieczek w świetle obowiązujących przepisów prawnych, - Zatrudnianie pilotów wycieczek w świetle aktualnych przepisów prawa pracy, - Odpowiedzialność prawna organizatora turystyki i pilota wycieczek, - Ochrona konsumenta w umowach organizatora turystyki z tytułu podpisania umów o podróż z turystami, - Umowy zawierane w turystyce, - Przepisy paszportowe, celne, wizowe i dewizowe,</p>	12 (4)

		<ul style="list-style-type: none"> - Opieka konsularna, - Rodzaje i formy ubezpieczenia turystów, protokoły szkód 	
6	Bezpieczeństwo, profilaktyka i ochrona zdrowia, higiena w turystyce	<ul style="list-style-type: none"> - Zagrożenia dla zdrowia i życia występujące w trakcie realizacji imprez turystycznych, - Podstawowe zasady ochrony zdrowia w turystyce, pierwsza pomoc, - Skład podstawowej apteczki 	4 (4)
7	Pilot a grupa	<ul style="list-style-type: none"> - Podstawy komunikowania się pilota wycieczek z grupą, - Procesy grupowe i techniki negocjacji, - Cechy psychofizyczne pilota wycieczek, - Rozwiązywanie konfliktów, źródła i objawy stresu, - Program osobistego rozwoju pilota, w tym asertywność, autoprezentacja, praca z mikrofonem, - Postępowanie pilota w sytuacjach nadzwyczajnych, - Zasady sporządzania protokołów zdarzeń - przykłady, - Emisja głosu - warsztaty, - Animacja grupy, - Elementy savoir-vivre'u i protokołu w biznesie, - Kształtowanie pozytywnego wizerunku kraju i biura podróży podczas imprezy turystycznej 	28 (10)
8	Zajęcia praktyczne	<ul style="list-style-type: none"> - Wycieczka krajowa i/lub zagraniczna, minimum jeden nocleg w obiekcie hotelowym, wg szczegółowego rozpisania zadań do realizacji i ćwiczeń 	3 dni

	OGÓLEM	120 (44) + 3 DNI
--	--------	---------------------

Załącznik nr 11

WZÓR ŚWIADECTWA ZDANIA EGZAMINU PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH I PILOTÓW WYCIECZEK

<p>pieczęć podłużna Świadectwo zdania egzaminu</p> <p>Pan(i) urodzony(a) dnia</p> <p>w imiona rodziców</p> <p>zamieszkały(a)</p> <p>złożył(a) w dniu</p> <p>egzamin w zakresie wymaganym od przewodników turystycznych*)**)/ pilotów wycieczek. Świadectwo wydane zostało na podstawie protokołu egzaminacyjnego nr z dnia Komisji Egzaminacyjnej</p> <p>powołanej przez Marszałka Województwa</p> <p>..... (pieczęć i podpis), dnia</p> <p>(miejsowość) (data wystawienia)</p> <p>*) Niepotrzebne skreślić. **) Rodzaj przewodnictwa: górskie, miejskie, terenowe.</p>

WZÓR ŚWIADECTWA ZNAJOMOŚCI JĘZYKA OBCEGO W ZAKRESIE
WYMAGANYM OD PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH I PILOTÓW WYCIECZEK

pieczęć podłużna Świadectwo znajomości języka obcego
Pan(i) urodzony(a) dnia
w imiona rodziców
zamieszkały(a)
złożył(a) w dniu
egzamin ze znajomości języka w zakresie wymaganym od: przewodników turystycznych*) **)/ pilotów wycieczek.
Świadectwo wydane zostało na podstawie protokołu egzaminacyjnego nr
z dnia Komisji Egzaminacyjnej Języka
powołanej przez Marszałka Województwa
.....
(pieczęć i podpis), dnia
(miejsowość) (data wystawienia)
*) Niepotrzebne skreślić.
**) Rodzaj przewodnictwa: górskie, miejskie, terenowe.

WZÓR LEGITYMACJI PRZEWODNIKA MIEJSKIEGO I TERENOWEGO
wzór

Opis techniczny:

Legitymacja zawiera 6 stron (łącznie z okładkami).

Format legitymacji rozłożonej: 21 cm x 7,5 cm (1/4 wielkości arkusza A-4).

Format legitymacji złożonej: 10,5 cm x 7,5 cm.

Kolor okładki: ciemna zieleń.

ZAŁĄCZNIK Nr 14

WZÓR LEGITYMACJI PRZEWODNIKA GÓRSKIEGO

wzór

Opis techniczny:

Legitymacja zawiera 8 stron (łącznie z okładkami).

Format legitymacji rozłożonej: 21 cm x 7,5 cm (1/4 wielkości arkusza A-4).

Format legitymacji złożonej: 10,5 cm x 7,5 cm.

Kolor okładki: ciemna zieleń.

ZAŁĄCZNIK Nr 15

WZÓR LEGITYMACJI PILOTA WYCIECZEK

wzór

Opis techniczny:

Legitymacja w formie książeczki bez stron wewnętrznych, oprawiona w skórę lub tworzywo.

Na zewnętrznej pierwszej stronie okładki tłoczony orzeł.

Format legitymacji rozłożonej: 21 cm x 7,5 cm (1/4 wielkości arkusza A-4).

Format legitymacji złożonej: 10,5 cm x 7,5 cm.

Kolor okładki: biały.

ZAŁĄCZNIK Nr 16

WZÓR IDENTYFIKATORA PRZEWODNIKA TURYSTYCZNEGO

wzór

Opis techniczny:

Arkusz papieru o gramaturze 160 g/m², foliowany.

Format identyfikatora 10,5 cm x 7,5 cm.

Kolor kremowy.

ZAŁĄCZNIK Nr 17

WZÓR IDENTYFIKATORA PILOTA WYCIECZEK

wzór

Opis techniczny:

Arkusz papieru o gramaturze 160 g/m², foliowany.

Format identyfikatora: 10,5 cm x 7,5 cm.

Kolor biały.

23/10/em